

Titlers og Ordeners uægte Glands

Taler

Hans Jacob Grøgaard

Dato

7 mai 1814

Sted

Eidsvoll

Omstendigheter

Riksforsamlingens debatt om adel og ordensvesen

1 Det være mig tilladt, i Anledning af § 37, at gjøre følgende Anmærkninger og Forslag. Paragraphen frembyder Materie for en Bog; men jeg vil beflitte mig paa mueligste Korthed, og udbeder mig den høistærede Forsamlings overbærende Taalmodighed.

5

En Forsamling, som denne, behøver jeg ikke at vise Forskjellen imellem den sande Ære og den falske, imellem den ægte og den uægte: Den Ære, som bestaaer i at være hæderlig, og den allene at synes hæderlig: Den Ære, som beroer paa fornuftige og gode Menneskers indvortes Agtelse; og den, som beroer paa et tomt Navn, paa Gang og Sæde, paa et Stykke Silkebaand: Den Ære, som er en Følge af oplyst Forstand, ædelt Hjerte og virkeligen priselige Handlinger; og den, som ofte er Følge af Vindmagerie, Forfængelighed og Duelighed til at pege sig selv frem : Den Ære, som vinder vor glade Ærbødighed for Manden i Vadmels Trøien ; og den, som ikke kan redde endog Manden i Purpuret fra vor hiertelige Foragt, naar han fortjener den. Titler og Ordener kunne ikke give nogen den sande og ægte Ære. Ingen Monark kan give denne. Mennesket kan allene Selv give sig den. Monarken kan ved Titler og Ordenstegn tilkjendegive sin Mening om en Persons Fortienester; men hvor let kan ikke Monarkens Mening være vildfarende? har den aldrig været det?

20

Den Konge, som ved Titler og Ordener vil lokke sine Undersaatter til Dyd og Ære, han ikke allene modsiger Begrebet om sand Dyd og ægte Ære; men han virker endog til at forvirre og udslette dette Begreb hos flere og flere. Det er, i det mindste for mig, klart som Dagen, at den Konge, som ved Titler og Ordener vil virke paa sine Undersaatter, han ærer ikke sit Folk, men heller haaner det. Han synes mig at ligne den slue Europæer der med Glasperler lokker den eenfoldige Amerikaner. Han synes mig at sige: Mit Folk, eller Mængden af det, drives ikke

25

af ædle Bevæggrunde; paa dets Religion, dets Samvittighed, dets Patriotisme kan
30 ikke stoles; det maae altsaa lokkes ved Glimmer og Forfængelighed, som vil
udrette mere, end baade Religion og Samvittighed og Patriotisme.

Man misforstaae mig ikke! Her i denne værdige Forsamling ere saa mange
hæderlige Mænd med Titel, med Ordenstegn; Mænd, for hvilke mit Hierte føler
35 dyb Ærbødighed; og saa hæderværdige Mænd ere det fuldkomneste Beviis for, at
ikke Titel eller Orden er i sig selv nogen Skam; men er det Titlerne eller
Ordenstegnene, som i sig selv udgiøre disse Mænds Hæder? Det er Manden,
som ærer Ordenen, men Ordenen ærer egentlig talt ikke Manden. Lader os
forestille os en Ridderorden, hvis Medlemmer alle vare af udmærkede sande
40 Fortienester; hvilken Glands fik derved deres Ordenstegn! Lader os forestille os
en Riderorden, hvis Medlemmer vare Halvdelen værdige og Halvdelen
uværdige; hvormeget tabte ikke Ordenen derved af dens Glands? Lader os
forestille os en Ridderorden, hvis Decoration prydede allene - eller næsten allene
- uværdige; hvilken ærlig Mand skiøttede da vel om at bære den? Man spurgte
45 saa ofte: Hvorfor fik han Ordenen? og det kom an paa det sandfærdige Svar, om
man ansaae ham æret ved den, eller ikke, ja det modsatte. Er det ikke sandt, at
det er Manden, som ærer Ordenen, men at Ordenen ærer egentlig talt ikke
Manden?

Men - siger man - ogsaa Menneskets Svagheder maae man benytte sig af, og,
naar kun det for Staten Nyttige bevirkes, saa kunne Bevæggrundene være Staten
ligegyldige. Tillader mig at spørge: Kan det være Staten ligegyldigt, at
Nationalkarakteren fordærves? at Folket blændes af en forfængelig Glimmer? at
det vænnes til at gribe efter Ærens Skygge istedetfor Æren selv? at det besmittes
55 mere og mere af Titel- og Rang-Syge? at man vorder nøiet med at synes hæderlig
istedetfor at være det? at Tilbøieligheden styres mere til at glimre end til at
gavne? at man drives ikke af ædle og varige Bevæggrunde, men af lave og
usikre? Usikre ere de lave Bevæggrunde. Den store Napoleons store Magt var
grundet paa den uægte Ære. Hvad er den nu, uagtet dens Støtte var
60 Æreslegionen? Alle de mangfoldige Alen hvide Baand med røde Kanter, som ere
vævede i vore Dage, vare dog ikke i stand til at sammenholde den dansknorske
Stat.

Jeg forlanger ingen overmenneskelig Dyd og Æresfølelse hos Norges Mænd;
65 men, at de skulle være Mænd, forlanger jeg. Jeg forlanger, at vi, som vore
Forfædre i Oldtiden, uden Titler og Ordenstegn skulle tee os som gieve og

hæderværdige Nordmænd, ophøiede over vor Tidsalders Smaahedsaand.

- 70 Vilde nogen fremsætte den sørgelige Tvivl, at det Norske Folk nu maaske ikke
mere føler saa varmt for Religion, Patriotisme og den sande Ære, at man derfor
maa tage mange fra den Side, man kan faae fat i dem, og bevæge dem ved Titlers
og Ordeners uægte Glands; siger man da ikke netop, hvad jeg allerede har sagt: at
75 Titlers Indførelse og Ridderordeners Stiftelse er en vanærende Bebreidelse for et
Folk? Og ere de desuden andet, end i det Høieste et palliative insidieuse - et
Middel, som synes for en Tid at hielpe, men svækker og fordærver end mere?
Nei, skulle Vi - et lidet Folk - hæve os til at vorde stort ved Fædrenelandssind,
ved Industrie, ved norsk Ærlighed og norsk Mandighed; da lader os aldrig hige
efter Titlers og Ordenstegns Glimmer; men lader os befordre sand Religions
80 Udbredeise, lader os fremme ægte Oplysning og Ungdommens fornuftige
Opdragelse; og jeg er fuldeligen overbeviist om, at Unges og Gamles mere
Bekiendtskab med Fædrenelandets Historie og Fortidens drabelige norske
Mænd, at flittig Læsning i Ove Mallings herlige Bog vil udrette usigeligen mere
til at vække sand Æresfølelse, end alle Titler og Ordener, som, efter min Troe,
85 hos Mængden udrette netop det modsatte.

- Er det saa, at tomme Titler og Ordenstegn ikke give sand Ære, men trænge til at
æres ved dem, som modtage dem; at de lede snarere til forfængelig Glimresyge,
til den af Holberg latterlig giorte honette Ambition, end til nogen ægte
90 Æresfølelse; saa fordrister jeg mig til at spørge: Vilde det geraade vor Fornuft og
Ambition til Ære, om vi i Norges Grundlov anordne Titler og Ridderorden?
Mit Forslag, som jeg allerærbødigst fremsætter for denne høistærede Forsamling,
er, at § 37 forandres omtrent saaledes: Ingen personlige eller blandede arvelige
Forrettigheder maae tilstaaes Nogen for Fremtiden; ikke heller blotte Titler,
95 eller anden Rang, end Embedsrang. Ingen Ridderorden maae stiftes i Norges
Rige. De, der nu bære noget udenlandsk Ordenstegn, maae ved blive at bære
det.

- Kilde**
100 Riksforsamlingens forhandlinger, bd. 1. Kristiania 1914, s. 193-196.

Emner
1814, Adel, Grunnloven, Innlegg

- URI**
105 <https://www.virksommeord.no/tale/titlers-og-ordeners-uaegte-glands>